

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เปรียบเทียบผลการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้คือ การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่ปรึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ประจำปีการศึกษา 2547 การสุ่มตัวอย่างใช้จังหวัดเป็นเกณฑ์ที่ตั้ง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) รวมทั้งสิ้นจำนวน 350 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลและความคิดเห็นจากครูที่ปรึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ครูที่ปรึกษา โดยจำแนกเป็นจังหวัดและขนาดโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้จากการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เกี่ยวกับการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและผลกระทบที่ได้จากการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก รวม 4 ด้าน จำนวน 68 ข้อ ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ครูที่ปรึกษา โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำนวน 5 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย จำนวนและคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล จัดส่งแบบสอบถามจำนวน 350 ฉบับ ไปยังครูที่ปรึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ ได้แก่ จำนวน 350 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' - Test)

รูปแบบการการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนำเสนอโดยใช้แนวทางจากการประเมินผลการดำเนินงาน และจากสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับกิจการนักเรียน จาก โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวน 3 คน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผลการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน ความพร้อมในการดำเนินงาน และผลกระทบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านความพร้อมในการดำเนินงาน พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก คือ การกำหนดนโยบายในการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันดับสอง การวางแผนในการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และอันดับสาม การกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียน

1.2 ด้านกระบวนการในการดำเนินงาน พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกคือ การส่งเสริมนักเรียนโดยจัดกิจกรรมโฮมรูม อันดับสอง การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และอันดับสาม การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้ระเบียนสะสม

1.3 ด้านผลการดำเนินงาน พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยมีคะแนนเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก คือ ครูที่ปรึกษามีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย อันดับที่สอง ครูที่ปรึกษาเข้าใจวิธีและขั้นตอนในการดำเนินงาน และอันดับที่สาม

ใช้ทรัพยากร บุคลากรและเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านผลกระทบในการดำเนินงาน พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก คือ นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากครูที่ปรึกษาด้านการเรียน อันดับสอง นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากครูที่ปรึกษาด้านทุนการศึกษาและอันดับสาม นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

2. การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและทุกรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง

3. รูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ได้ดำเนินงานตามโครงสร้างมีการทำงานโดยประสานกันเป็นทีมได้แก่ 1) ทีมนำ 2) ทีมประสาน 3) ทีมทำ คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) มีผู้บริหารเป็นประธาน มีหน้าที่กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นิเทศ กำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ประกอบด้วย รองผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกิจการนักเรียน เป็นประธานกรรมการ หัวหน้าระดับทุกคน มีหน้าที่ประสานงานกับคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินงานในระดับชั้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสรุปผลการดำเนินงาน

คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) ได้แก่ครูที่ปรึกษาทุกคนในระดับชั้น มีหน้าที่บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลและจัดทำรายงานตามลำดับชั้น

โดยมีการดำเนินงาน 4 ด้านคือ

1. ด้านปัจจัยในการดำเนินงาน ได้แก่ การบริหารจัดการ บุคลากรงบประมาณ ระยะเวลา
2. ด้านกระบวนการดำเนินงาน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผล การปรับปรุง
3. ด้านผลการดำเนินงาน ได้แก่ ผลที่ได้รับจากการวางแผน ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานพฤติกรรมนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
4. ด้านผลกระทบ ได้แก่ ผลกระทบต่อโรงเรียนและผลกระทบต่อครอบครัวโดยมีเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ปกครองนักเรียน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ค้นพบในการศึกษาตามความมุ่งหมายและสมมติฐานในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. จากการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน ความพร้อมในการดำเนินงาน และผลกระทบจากการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษามีความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทำให้ผลการปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 1) ที่ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 1) มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพิ่มศักยภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชัย เจริญศรี (2546, หน้า 77) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า กิจกรรมของครูที่ปรึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ความจริงใจในการช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนทุกคน ส่วนกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การประสานงานกับฝ่ายวิชาการในการแก้ปัญหาของนักเรียนด้านการเรียน นอกจากนี้ ชูทฤษฎา เรื่องไฟศาล (2547, หน้า 49) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี พบว่า ครูที่ปรึกษาส่วนใหญ่เสนอแนะการแก้ปัญหาคำเนินงานควรแยกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรจัดเวลา และความสะดวกให้ครูที่ปรึกษาในการเยี่ยมบ้าน ด้านการคัดกรอง ควรพิจารณาข้อมูลนักเรียนหลาย ๆ ด้าน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรจัดให้มีการให้ความรู้ ทำความเข้าใจให้กับครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมก่อนเรียน (Homeroom) เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหารโรงเรียนควรพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ทักษะและเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ด้านการส่งต่อครูที่ปรึกษาพยายามแก้ปัญหาก่อนการส่งต่อ

2. จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ในโรงเรียนที่ขนาดแตกต่างกัน โดยรวมโรงเรียนขนาดใหญ่

มากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้เพราะว่าโรงเรียนขนาดกลางครูส่วนใหญ่เริ่มทำงานยังไม่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานและในการดำเนินงานจะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐและเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า13) ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะแต่ละหน่วยงานจะมีบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของเฉลิมชัย วาสะสิริ (2533, หน้า 130) ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมนักเรียน ของนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การเชิญให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นการประชุมผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมงานประจำปีจะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือและความร่วมมือจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะให้ความสำคัญและร่วมมือกับโรงเรียนในด้านการสนับสนุนการเรียนรู้และดูแลความประพฤติของนักเรียนจะเห็นว่าการนำผู้ปกครองชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะก่อให้เกิดผลดีและประโยชน์ต่อโรงเรียนผู้ปกครองและชุมชน

2.1 ด้านความพร้อมในการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมีความพร้อมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการด้านการบริหารจัดการ การจัดบุคลากรสำหรับการปฏิบัติงานมีงบประมาณให้เพียงพอและครูมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องมีการปรับปรุงเรื่องความพร้อมในการดำเนินงานให้ดีขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า17) โรงเรียนต้องกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และจะต้องมีแผนการดำเนินงานงานที่ชัดเจนตามที่กระทรวงสาธารณสุข (2544, หน้า 41) กล่าวว่าโรงเรียนจะต้องดำเนินงานเตรียมและวางแผนดำเนินงาน ปฏิบัติตามแผน กำกับ ติดตามประเมินและรายงานผลการปฏิบัติงาน และผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้หลักการบริหารบุคคลมาเป็นแนวปฏิบัติดังที่ปัญญา แก้วกียูร (2545, หน้า 34) กล่าวไว้ว่า การบริหารบุคคลคือการใช้คนให้ทำงานให้ได้ผลดีที่สุดในเวลาอันสั้นที่สุดสิ้นเปลืองเงินทองและวัสดุน้อยที่สุดในขณะเดียวกันคนที่เราใช้นั้นก็มี

ความสุขมีความพอใจที่จะให้ผู้บริหารใช้พอใจที่จะทำงานตามที่ผู้บริหารต้องการทั้งนี้การดำเนินงานของโรงเรียนจะไม่ประสบผลสำเร็จไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือและเอาใจใส่จากบุคลากรภายในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมอบรมหรือสัมมนาครูที่ปรึกษาที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและหาแนวทางในการปฏิบัติที่ได้ผลและผู้บริหารโรงเรียนควรติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของครูที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด และควรพาครูที่ปรึกษาไปศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และต้องสนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงานให้เพียงพอ และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2.2 ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมีกระบวนการดำเนินงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อยได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในการดำเนินงานดีกว่ามีการกำหนดนโยบายและมีการวางแผนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนกว่าทำให้ฝ่ายกิจการนักเรียนที่รับผิดชอบด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธนา เรืองไพศาล (2547, หน้า 79) พบว่า การคัดกรองนักเรียนควรพิจารณาจากหลาย ๆ ด้าน มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและครูที่ปรึกษาควรพยายามแก้ไขปัญหาก่อนการส่งต่อกระบวนการดำเนินการต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ปกครองได้รับรู้ถึงความเคลื่อนไหวของนักเรียน และโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนได้สอดคล้องกับ พัชรี วรจรัสรังสี (2541, หน้า 123) ได้ศึกษาแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ให้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครองว่า ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ ควรให้ความสนใจ เอาใจใส่เป็นกำลังใจและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนในปกครองอย่างเต็มกำลังความสามารถผู้ปกครองควรหาโอกาสในการพบครูผู้สอนเพื่อปรึกษาขอคำแนะนำในการดูแลนักเรียนในปกครอง

2.3 ด้านผลการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีผลการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เมื่อเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ครูที่ปรึกษามีประสิทธิภาพมากกว่า รู้และเข้าใจขั้นตอนในการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจได้ดี ดังนั้นโรงเรียนขนาดกลางควรมีการอบรม สัมมนาให้แก่ครูที่ปรึกษาเพื่อให้นักเรียน

เกี่ยวกับระบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธนา เรืองไพศาล (2547, หน้า 52) พบว่า ครูที่ปรึกษาเสนอแนะว่า โรงเรียนควรพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มี ความรู้ ทักษะตลอดทั้งเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 17) โรงเรียนต้องสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็น ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมให้ครูทุกคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้เพิ่มเติม มีทักษะเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และควรมีการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ แก่ครูที่ปรึกษาเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานและมีความสุข กับงานที่จะทำให้ผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพอันเป็นการส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนดีขึ้น

2.4 ด้านผลกระทบ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีผลกระทบมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เมื่อเรียงตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียนจำนวนมากทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง เช่น ด้าน ทุนการศึกษา งบประมาณมีจำนวนจำกัดต้องพิจารณาให้กับนักเรียนที่มีปัญหามากที่สุดก่อน การเยี่ยมบ้านนักเรียนอาจไปไม่ครบทุกคนเพราะนักเรียนบ้านอยู่ไกลและครูไม่มีเวลาด่วนตัวทำให้ การเดินทางไม่สะดวกครูที่ปรึกษามีภาระงานมากทำให้ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา สอดคล้องกับงาน วิจัยของ ภิรมย์ ลีกุล (2546, หน้า 128) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง พบว่า โดยรวมและรายด้าน มีปัญหาในระดับปานกลาง ทั้งนี้จะมีสาเหตุมาจากครูที่ปรึกษามีภาระงานมากจึงไม่มีเวลามากพอ ในการศึกษาทำความเข้าใจในรายละเอียดของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำให้ ไม่เข้าใจแนวทางในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประดิษฐ์ สวัสดิ์ (2543, บทคัดย่อ) พบว่า ควรปรับปรุงบทบาทของครูที่ปรึกษาให้ใกล้ชิดและเป็นกันเองกับนักเรียนทำตนเป็นที่ไว้วางใจ ควรพบปะนักเรียนบ่อย ๆ การจัดกิจกรรมซ่อมเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรม เพื่อนช่วยเพื่อน ยังมีการดำเนินการไม่มากนักส่งผลให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและช่วยเหลือ นักเรียนยังมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารต้องอำนวยความสะดวกแก่ครูที่ปรึกษา ในการเยี่ยมบ้านนักเรียน จัดหาทุนการศึกษาให้เพียงพอ ไม่ควรให้ครูสอนมากเกินไปเพื่อให้ครู ที่ปรึกษามีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียนในปกครอง

3. การนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

3.1 ด้านปัจจัยในการดำเนินงาน โดยรวมพบอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกได้แก่ การกำหนดนโยบายในการทำงาน ลำดับที่ 2 ได้แก่ การวางแผนในการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ลำดับที่ 3 การกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียน ส่วนลำดับสุดท้ายได้แก่งบประมาณ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก มีบุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรที่มีขาดความรู้ความชำนาญ และขาดประสบการณ์ ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นครูเริ่มปฏิบัติงาน ประสบการณ์ยังน้อย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีอัตราค่าจ้างข้าราชการครูน้อย ประกอบกับมีข้าราชการครูบางส่วนได้ลาออกตามโครงการเกษียณก่อนกำหนด ทำให้บุคลากรซึ่งมีน้อยอยู่แล้วขาดแคลนเพิ่มมากขึ้นเพราะไม่ได้รับอัตราค่าจ้างทดแทนในส่วนที่ข้าราชการครูได้ลาออกไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา เรืองไพศาล (2547, หน้า 52) ที่ว่าโรงเรียนควรพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน และครูต้องมีจิตวิทยาการใช้เทคนิคในการแก้ปัญหาซึ่งต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ ดังนั้นรูปแบบของความพร้อมในการดำเนินงานครูต้องมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์และควรจัดหาบุคลากรจากภายนอกมาสนับสนุนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น จัดเครือข่ายผู้ปกครองของนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือกันเอง หรือขอความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และบุคคลอื่น ๆ

3.2 ด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงข้อลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกได้แก่ การส่งเสริมนักเรียนโดยจัดกิจกรรมโฮมรูม ลำดับที่ 2 ได้แก่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม ลำดับที่ 3 ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้ระเบียนสะสม ส่วนลำดับสุดท้ายได้แก่ การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานเพื่อทบทวน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังเต็มรูปแบบ เนื่องจากขาดบุคลากรและงบประมาณที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางไม่มีเงินรายได้พิเศษจากกิจกรรมที่สร้างรายได้มากพอ ประกอบกับผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้ที่มีรายได้น้อยไม่มีเงินเพียงพอที่จะสนับสนุนเช่นเดียวกับโรงเรียนขนาดใหญ่ สอดคล้องกับ ปัญญา แก้วกียูร (2545, หน้า 33) ที่ว่าควรมีการจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอ เพื่อให้มีผลต่อการปฏิบัติงานตามที่คาดหวัง ดังนั้นสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่วางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผล และการปรับปรุงการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น

3.3 ด้านผลการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อจากมาก

ไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ครูที่ปรึกษาที่มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ลำดับที่ 2 ได้แก่ ครูที่ปรึกษาเข้าใจวิธีและขั้นตอนในการดำเนินงาน ลำดับที่ 3 ได้แก่ ใช้ทรัพยากรบุคคล และเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนลำดับสุดท้ายได้แก่ ครูที่ปรึกษาทำงานอย่างมีความสุข เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรและงบประมาณอย่างเพียงพอ ตรงข้ามกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่ประสบปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังครูและงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน สอดคล้องกับ ปัญญา แก้วกียูร (2545, หน้า 37) ที่ว่า การให้คำตอบแทน สวัสดิการต่าง ๆ และสิทธิประโยชน์เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น สถานศึกษาที่มีขนาดกลาง และขนาดเล็ก ต้องเตรียมความพร้อมและดำเนินการตามแผนงานในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

3.4 ด้านผลกระทบโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ นักเรียนได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากครูที่ปรึกษาด้านการเรียน ลำดับที่ 2 ได้แก่ นักเรียนได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากครูที่ปรึกษาด้านทุนการศึกษา ลำดับที่ 3 ได้แก่ นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ครูมีงานมากจนกระทั่งไม่มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่รับผิดชอบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีภารกิจด้านการสอนมากเป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดสรรเวลาให้กับการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ ทำให้ประสิทธิผลของงานไม่เป็นไปตามที่คาดหวังเท่าที่ควรที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าครูต้องใช้เวลากับการกิจการสอนซึ่งถือว่าเป็นภารกิจหลักและต้องใช้เวลาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งนับว่าเป็นภารกิจที่หนักมากสำหรับครูซึ่งมีภารกิจหลักในด้านการสอนอยู่แล้วแต่ต้องรับภาระงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มมากขึ้นไปอีกทำให้ประสิทธิภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิชัย เจริญศรี (2546, หน้า 12) ที่ว่า ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรของโรงเรียนที่ต้องรับภาระที่สำคัญยิ่งในการประสิทธิประสาทวิชาวิชาความรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนมีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ดังนั้น สถานศึกษาต้องจัดเวลาสำหรับการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับครูผู้รับผิดชอบโดยถือเป็นภารกิจหลักเช่นเดียวกับการสอนวิชาการแก่นักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูมากขึ้น พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์จะลดลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผลการวิจัยนี้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนวทาง ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการส่งเสริมการดำเนินงานตามรูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในประเด็นที่พบดังนี้

1.1 ด้านปัจจัยในการดำเนินงาน ควรกำหนดนโยบายในการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน มีการวางแผนประชุมระหว่างฝ่ายบริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียน และชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและการจัดสรรทุนสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดสรรบุคลากรและงบประมาณให้เพียงพอ ผู้บริหารควรให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านกระบวนการดำเนินงาน ครูที่ปรึกษาควรรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อทราบประวัตินักเรียน ควรออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน ครูที่ปรึกษาควรได้รับการอบรมเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และควรจัดหาทุนช่วยเหลือนักเรียนที่มีฐานะยากจนให้เพียงพอ

1.3 ด้านผลการดำเนินงาน ควรติดตามผลการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา

1.4 ด้านผลกระทบ ครูที่ปรึกษาควรปลูกฝังจิตสำนึกให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอในเรื่องของความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียน ความประพฤติ การใช้ชีวิตในสังคมและการมัธยัสถ์ โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูได้ไปเยี่ยมบ้านนักเรียนได้อย่างทั่วถึงทุกคน

1.5 โรงเรียนขนาดกลาง ควรได้รับการสนับสนุนด้านอัตราค่าจ้างครูและงบประมาณให้เพียงพอ และส่งเสริมให้ครูที่ปรึกษามีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.6 โรงเรียนขนาดเล็ก ควรได้รับการสนับสนุนด้านอัตราค่าจ้างครู และงบประมาณให้เพียงพอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินงานตามรูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและประเมินและพัฒนาเพื่อให้การดำเนินงานตามรูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

3. ควรศึกษารูปแบบการดำเนินการการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามเพศ ระดับชั้น และแผนการเรียน

4. ควรศึกษาสภาพและความต้องการการได้รับการดูแลช่วยเหลือของนักเรียน จำแนกตามโรงเรียน

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University